అరిటాకులు

నడుస్తున్న లక్ష్మీనరసమ్మ ఆగి ఓసారి వెనుదిరిగి బెదురు బెదురుగా చూసింది.

పక్కనే నడుస్తున్న శ్రీహరి విసుక్కున్నాడు.

తెల్లని ఎడారిలో నల్లని బిడారంలా ఉంది మబ్బులగుంపు ఆకాశంలో. పడమటి ఆకాశం విరబూసిన మందారంలా ఉంది. బాటకి రెండు వేపులా ఉన్న ముళ్లచెట్లు పుట్టల్లోనుండి బయటకు వచ్చిన విషనాగుల్లా ఉన్నాయి. బాట మెలికలు తిరుగుతున్న జెర్రిగొడ్డులా ఉంది.

'జల్ది నడు. ఎవరన్న వస్తారేమో' అని తొందర చేశాడు శ్రీహరి.

లక్ష్మీనరసమ్మ కళ్లు, జడ్జిగారి ముందు నిలబడ్డ అమాయకపు రైతు కళ్లలా భీతియుతంగా కదిలాయి. బెదిరి పోతున్న పావురాయిలా ఉంది లక్ష్మీనరసమ్మ.

'నే పిల్ల వచ్చేస్తి. ఏగా అయ్యా, అమ్మా ఏమనుకుంటరో ఏమో?' అంది లక్ష్మీనరసమ్మ.

కుందనపుబొమ్మలా ఉంటుంది లక్ష్మీనరసమ్మ. ఆమె కాటుక కళ్లలో మల్లెపూవుల్లోని తెల్లదనమూ, చీకటి లోని చిక్కదనమూ చోటు చేసుకుని దోబూచులాడుకుంటున్నాయి.

'ఏమనుకుంటరు? వాళ్ళతో చెప్పే వచ్చింటిని. నిన్న తీస్కపోతనే అన్నా. వార్ని పిలిపించి లగ్గం 'పెళ్లికొడుకే' అన్నాడు శ్రీహరి.

ఆమెకు ఉదయం ఇంటికి వచ్చిన పెళ్లికొడుకు కళ్లలో మెదిలాడు. అతడి వెంట్రుకలు అక్కడక్కడా నెరిసిపోయాయి. కళ్లకున్న జోడు పాత కాలం నాటిది. జర్దాకిళ్లీ నమిలి నమిలి మధ్య మధ్య తుప్పుక్కున గదిలో ఓ మూలకు ఉమ్మి వేస్తున్నాడు. ఆ కిళ్లీలు నమిలే గామాల్ని పళ్లు గారపట్టి ఉన్నాయి. తనకు అసహ్యం వేసింది. అతడు పెళ్లి కొడుకంటే ఎవరూ నమ్మరు. అతడికి రెండో పెళ్లో, మూడో పెళ్లో తెలియదు. కాని, చూడగానే పెళ్లికొడుకు తాతగానో నపిస్తాడు. కాని అతడికి ఇంకా యాభై అయిదేళ్లేనట. బడిపంతులుగా పనిచేస్తున్నాట్ట!

తన తండ్రి ఆయనకు తన్ను కట్టబెట్టడానికి కృతనిశ్చయుడై ఉన్నాడు. లేదు, తాను మాత్రం వాణ్ణే చేసుకోదు,

గుండె దిటవు చేసుకుని ముందు కడుగేస్తూ మళ్ళీ ఓసారి వెనుదిరిగి చూసింది లక్ష్మీనర్సమ్మ.

[illegible] ట్టింది. 'సూర్య గిన్నెస్తున్నా' [illegible] ఉంది. [illegible] తడగ విప్పి [illegible] ఆదికేసు డులా ఉంది. ఆకాశంలో మబ్బులు దట్టంగా కమ్ముకుంటున్నాయి. చీకట్లు ముసురుకుంటున్నాయి.

ఆ గతుకుల బాటమీద శ్రీహరి, లక్ష్మీనర్సమ్మా ఎవరో తరుముకొస్తున్నట్లుగా త్వరత్వరగా అడుగులు వేస్తున్నారు.

* * *

ఇంటి బయట కలకలం వినబడి దిగ్గున లేచి కూర్చుంది లక్ష్మీనర్సమ్మ.

గదిలోని గుడ్డిదీపం సంసారభారం మోయలేని పేదవాడి జీవితంలా వెలుగుతూంది. ఆ వెలుగులో గది గోడలు మసక మసకగా కనిపిస్తున్నాయి.

గదిలో ఎవరూ లేరు. లేచి తలుపు లాగి చూసింది. గది బయట గొళ్ళెం పెట్టేసినట్లుంది— తలుపు రాలేదు. ఇంత వరకూ తన పక్కనే పడుకుని ఉన్న శ్రీహరి తల్లి బయటకు వెళ్ళినట్లుంది.

రాత్రి ఎన్ని జాములైందో ఊహించడానికి ప్రయత్నించింది లక్ష్మీనర్సమ్మ.

ఇంటి వసారా నుండి మాటలు వినబడుతున్నాయి. శ్రద్ధగా చెవులు రిక్కించి వింది. ఆ కలకలంలో తన తండ్రి కంఠం వినబడింది. వినబడిందే గాని ఏం మాట్లాడుతున్నారో పోల్చుకోలేకపోయింది.

గుండె పరుగెత్తి ఆగిపోయిన వాడి గుండెలా ఉంది. ఆ శబ్దం తన చెవులకే వినబడి ఆ నిశ్శబ్దంలో పెద్ద చప్పుడు చేస్తున్నట్లుంది. చేయి గుండెమీద వేసుకుని అదుముకుంది లక్ష్మీనర్సమ్మ.

వరదకు ఆనకట్ట విచ్చుకుపోయినట్లు భళ్ళున తలుపులు తెరుచుకున్నాయి. శ్రీహరి గుమ్మంలో నిలబడి లక్ష్మీనర్సమ్మ వేపు చూశాడు.

'మా వాళ్ళొచ్చారు' అన్నాడు పరిశీలనగా చూస్తూ.

నేలవేపు చూసింది లక్ష్మీనర్సమ్మ. అది కదులుతున్నట్లనిపించింది. మనసులో భయం గూడు కట్టుకుంది.

'ఏమంటారో, ఏమో? ఎంతమంది వచ్చారో?' మనసులోని ఆరాటాన్ని సాధ్యమైనంత వరకూ అణుచుకుని తలెత్తి శ్రీహరిని అడిగింది: 'ఏమంటున్నారు?'

'ఏమంటారు? తీస్కపోతమంటారు. మా తమ్ముడొచ్చిండు. మా అయ్యతో పాటు ఊళ్ళోళ్ళు పదిమంది నుందా [illegible] ఒకటే ఆళ్ళు [illegible] అని అతి ఉక్రోశ పడ్డారు [illegible] చెప్పుకున్నాడు శ్రీహరి.

[illegible] చూసింది లక్ష్మీనర్సమ్మ.

'మరెల్తావా?' అని అడిగాడు శ్రీహరి చివరకు.

కుడికాలి బొటనవేలితో నేలమీద రాస్తూ, 'ఎల్లటానికే వచ్చిన్నా?' అంది లక్ష్మీనర్సమ్మ. అన్నాక తలెత్తి చూసింది.

ఆ గుడ్డి వెలుతురులో గుమ్మంలో నిలబడి ఉన్న శ్రీహరి మీద నీడలు పడుతున్నాయి. రోజూ తాను కట్టే మల్లువంచెనే రెండు మడతలు వేసి లుంగీలా కట్టుకున్నాడు. భుజంమీద ఓ గళ్ళ తువ్వాలుంది. ఉంగరాలు తిరిగిన జుత్తు నుదుటి మీదకు పడుతున్నది. అతని మెడలో నల్లని తాయెత్తు శివుని మెడలో చిన్న పాముపిల్లలా ఉంది.

కుడిచేత్తో ద్వారబంధాన్ని పట్టుకుని చిరునవ్వు నవ్వాడు శ్రీహరి.

లక్ష్మీనర్సమ్మకూడా పెదిమల మీదకి నవ్వు తెచ్చుకుంది. నవ్వినప్పు డామె బుగ్గలమీద సొట్టలు పడతాయి.

'మరి ముంగల కొచ్చి ఆళ్ళ కదే మాట చెప్పు' అన్నాడు శ్రీహరి. లక్ష్మీనర్సమ్మ నెమ్మదిగా కదిలింది. పక్కను శ్రీహరి నడవగా ఇంటి వసారాలోకి వచ్చింది.

అప్పటిదాకా గందరగోళంగా ఒకరి మీద ఒకరు కేకలు వేసుకుంటున్న శ్రీహరి తండ్రి, లక్ష్మీనర్సమ్మ తండ్రి ఊరుకున్నారు. చుట్టూ ఉన్న పెద్ద మనుష్యులుకూడా వింతగా ఆమె వేపు చూస్తున్నారు.

[illegible] ఉంది. [illegible] 'నే రాలేక పోను. ఈడ్నే ఉంటను' అన్నది. ఆ పలుకుల్లో ఏమాత్రం వణుకు లేదు. నిశ్చితమైన పలుకుల్లా ఉన్నాయి.

ఎవరూ ఏమీ మాట్లాడలేదు క్షణం సేపు. ఇంటి ముందున్న కుక్క మాత్రం ఓ సారి మూలిగింది.

ఓ పెద్దమనిషి నోట్లోని చుట్ట తీసి, 'ఇంకేందయ్యా! ఆడకూతు రంత గట్టిగా వాణ్ణే చేసుకుంటనని సెప్తాంటే ఇంకేదో రాద్ధాంతం సేస్తాండ్రు. ఓయ్! ఇం కదేం సుదర్శు గాని ఇగ నడవండి' అన్నాడు.

అంతవరకూ కేక లేసిన లక్ష్మీనర్సమ్మ తండ్రి మాట్లాడలేదు. క్షణ కాలం మళ్ళీ నిశ్శబ్దం రాజ్యం చేసింది.

తరవాత నిట్టూర్చాడు లక్ష్మీనర్సమ్మ తండ్రి. 'సరే! అదంత ఇష్టపడతంటె నేను కాదంటనా? కాని, వాడిట్ల ఎప్పుకొచ్చి దాన్ని పెళ్ళి చేసుకుంటే నా పరువేమన్న ఉంటది! నేన్నా కూతుర్ని వాడికే ఇస్త. కానిప్పుడు నా దగ్గరకి నాతో ఇంటికి పంపించాలి. అందరం కూకొని లగ్గం పెట్టుకుందం.'

'ఈ మాట ముంగల్నే అనుంటే ఈ రామాయణమంత ఉండక పోవునుగదా?' అన్నాడు శ్రీహరి తండ్రి [illegible] కున్నాడు. ఎంతో కాలం 'పెళ్ళి అదుగూ తాం'టె ఇయ్యాల పిల్ల ఒప్పుకుని వాడెనకాల పడి వచ్చింది. మా ఊరికీ, మా ఊరికీ మైలు దూరం లేదు. పిల్ల ఇక ఇక్కడుంటే ఏంది? నీ దగ్గరుంటే ఏంది? ఇప్పటిదాకనూ ఇంటోళ్ళ సీతి దప్పి నడవలేదు. ఇంటికి తీస్కపోయి పిల్లను లేచిపోయిన దేందని కొడతరేమో? అందుకని ఈడనే ఉంచి రెండు మూడ్రోజుల్లో లగ్గం పెట్టుకుంటె బాగుంటది' అన్నాడు.

'ఇగ పిల్ల నిస్తనన్నంక కొడత డెందుకు? ఇంత దెందుకు? ఇయ్యన్నీ ఉట్టి మాటలు గని పిల్లను పంపించు. అన్నీ ఆచారాలు చూసుకొని పిల్లను మీ ఇంటికి తోలతడు' అన్నాడో పెద్దమనిషి.

అయిష్టంగానే సమ్మతించారు శ్రీహరీ, అతని తండ్రీ.

ఆ రోజు రాత్రే లక్ష్మీనర్సమ్మ తిరిగి తండ్రితో కలిసి ఇంటికి వచ్చేసింది.

ఇంట్లో ముందు గదిలో కూర్చుని బియ్యం ఏరుతున్నది లక్ష్మీనర్సమ్మ...

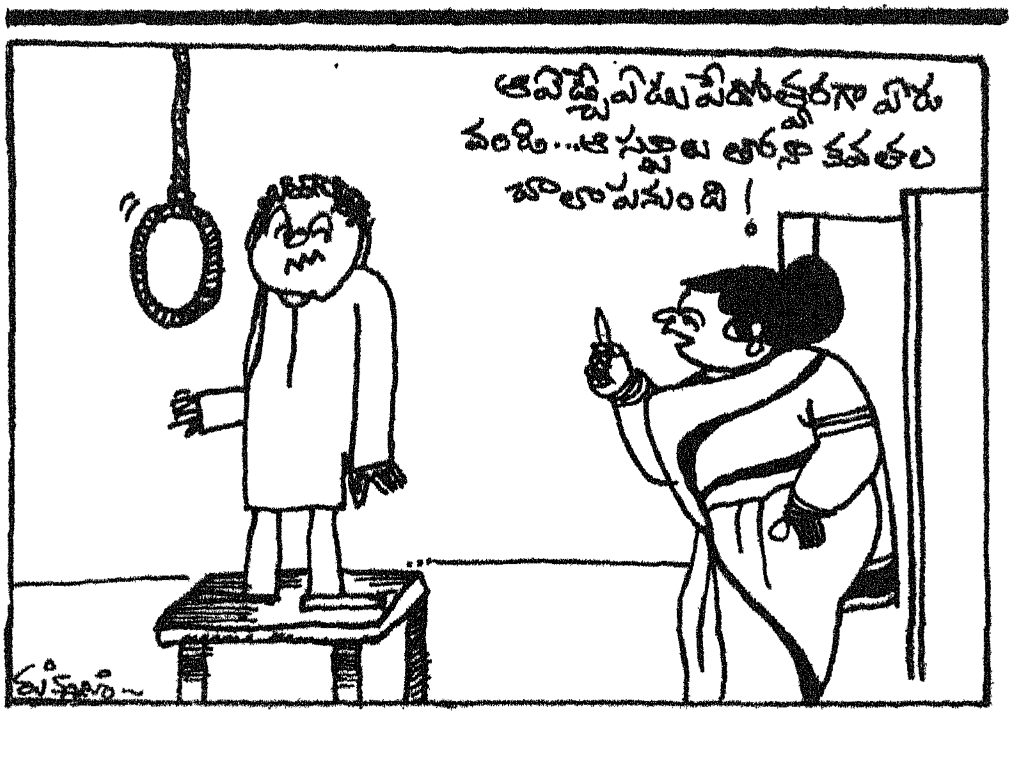

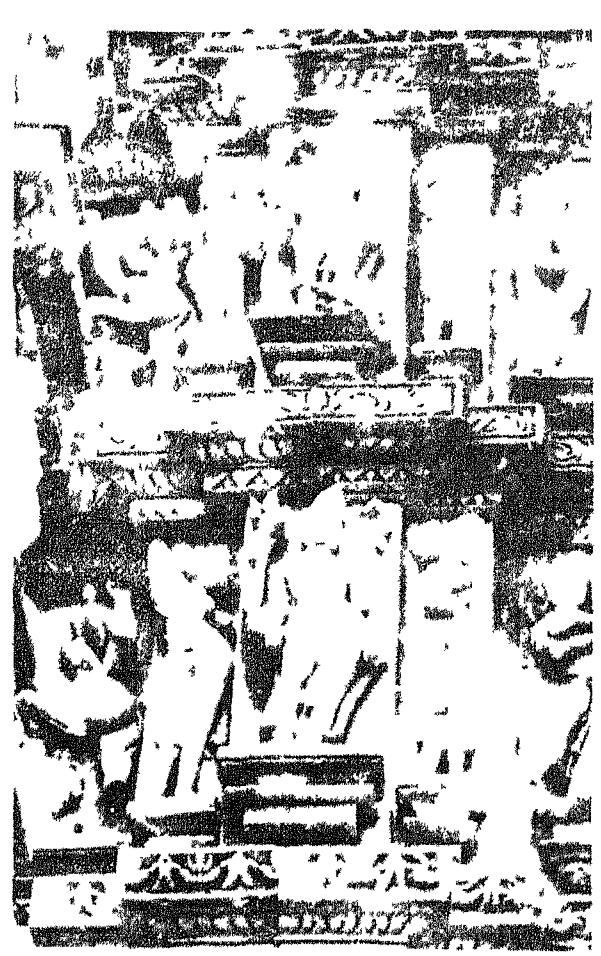

ప్రాణం వచ్చిన శిలలు (ఖజురాహో)

ఫోటో—ఎస్. వి. రాఘవయ్య (విశాఖపట్నం)

గదిలో ఓ మూలగా ధాన్యం నిలవ చేయ డానికి గుమ్మి ఉంది. గది గోడల కున్న సున్నం తెట్టలు తెట్టలుగా రాలి కుష్ఠు రోగి శరీరం మీద ఉన్న మచ్చల్లా ఉన్నాయి.

లక్ష్మీనర్సమ్మ చెల్లెలు అలివేలు ఆమెకి దగ్గర్లో కూర్చుని గోంగూర తెంపుతున్నది. గుమ్మం దగ్గరగా కూర్చుని మాట్లాడు తున్నది వెంకటలక్ష్మి.

వెంకటలక్ష్మి లక్ష్మీనర్సమ్మ ఈడుదే. వెంకటలక్ష్మికి పెళ్ళయింది. మొగుడు పట్నంలో ఉంటున్నాడు. పట్నంలో ఆటోమొబైల్ షాపులో మెకానిక్కు. మొన్ననే అత్తగారింటి నుండి పుట్టింటికి వచ్చింది వెంకటలక్ష్మి.

'ఇంతకీ ఏం జూసి ఆ శ్రీహరి ఎమ్మట బడి పోయినవు?' అనడిగింది వెంకట లక్ష్మి. ఆ అమ్మాయి మాట్లాడు తున్నప్పుడామె తల విచిత్రంగా కదులు తుంది

మాట్లాడలేదు లక్ష్మీనర్సమ్మ.

బయట వాతావరణం చల్లగా ఉంది. కాని, వర్షం వచ్చే సూచనలేమీ లేవు.

తన చూపుడు వేలుతో కంటిలో పడ్డట్టున్న నలుసను తీసివేయడానికి ప్రయ త్నిస్తూ మళ్ళీ వెంకటలక్ష్మి అంది— 'నీకు నిజంగా శ్రీహరి అంటే ఇష్ట ముందా?' అని.

ఈసారి కూడా ఆమె ప్రశ్నకు సమా ధానం రాలేదు. గోంగూర తెంపుతున్న అలివేలుమాత్రం ఓ సారి తలెత్తి వెంకట లక్ష్మి వేపు చూసి మళ్ళీ తల దించు కుంది.

'ఆ నాడేదో ముసిలోడ్ని పెళ్ళి చేస్తారని భయపడి ఉంటవు గని లేకుంటే నువ్వు శ్రీహరి ఎంబడి ఎల్తవా? వాడి కేమున్న దనే? ఓ అందమున్నదా, చందమున్నదా? వాళ్ళకు తిప్పి కొడితే రెండెకరాలైనా లే. మళ్ళ నలుగురు అన్నదమ్ములు. శియ్యాలేవు ఎవళ్ళన్న పనిచేసుకునే టోళ్ళ చూసి చేసుకోవాలెగని నౌగసాయం మీద బతికెటోడ్ని చేస్కుంటే మన బోళ్ళలో దుబ్బనే. ఈ నాసల్నమ్ముకుంటే నంట ఎల్లుతాది? కాలం కాకుంటే గగ మాడి చావాల్సిందే' అని అగింది వెంకటలక్ష్మి.

లక్ష్మీనర్సమ్మ తిరిగి మాటాడలేదు.

మళ్ళీ ప్రారంభించింది వెంకటలక్ష్మి. 'అన్నడుగని మీ అయ్యమట్టుకు ముసి రోడి కిచ్చి నీకు మనువు జేత్తడా? ఏదో నాడొచ్చిండు, చూసిపోయిండు. నీ కిష్ట మైందా? మీ అయ్య కిష్టమైందా? అంత మాటలుగని ఎరికున్నోడు ఆ పని చేత్తడా? నిన్ననే పట్నంల ఇంకోక సంబంధం చూసిండు. ఆ పిలగాడు మా ఆయనకూడా ఎరికెనే. దొరబాబు లాగుంటడు. నెలకు మూడొందలు సంపాదిస్తడు. రంగేలిలాగ పట్నంల టాకీస మల్లెపూలు కొనుక్కుంట, సినిమాలు జూసుకుంట పిలకా గోరింకల్లాగ ఉండొచ్చు. నేను కూడ తోడుంట గద పట్నంలో. ఏముందని శ్రీహరిని జేసు కుంటవే?'

లక్ష్మీనర్సమ్మ మెల్లగా లేచి చేటతో సహా లోపలకు వెళ్ళింది. తాను శ్రీహరి ఇంటి నుండి వచ్చిన దగ్గర్నుండి ఈ తారతం ఒకరి నోట కాకపోతే ఇంకొకరి నోట వింటున్నది. అంటే, ఈ నాటితో మూడు రోజు లవ్వ వ్వాటు.

కాని, ఆలోచించిన కొద్దీ ఆమెకు ఓ అనుమానం వస్తున్నది. 'నిజంగా తాను శ్రీహరిని చూసి ఇష్టపడిందా? లేకుంటే ఆ నాడు ముసిలోడ్ని చూసి ఆడికే ఇచ్చి చేస్తారన్న భయంతో ఎల్లిపోయిందా?' రోజులు గడిచిన కొద్దీ రెండవ భాగమే నిజమనిపిస్తున్నది. తనకు శ్రీహరి మీద ఏ భావమూ లేదు. అంతకుముందు రెండు నెలల నుండీ తన వెనక పడు తున్నాడు శ్రీహరి. తాను మంచినీటి బావి కెళ్ళినప్పుడూ, బట్టలుతుక్కోన టానికి కాలువ కెళ్ళినప్పుడూ తనకు కనబడే వాడు. పలకరించే వాడు. నవ్వే వాడు. చివరకు — 'పిల్లా! నిన్నే మను వాడతనే!' అని కూడా అనేశాడు. కాని, తను ఎప్పుడూ ఆ విషయాన్ని కొట్టి పారేసింది. ఆ నాడు తను చూడటానికి వచ్చిన పెళ్ళికొడుకును చూడగానే తనకు మతి పోయింది. అందుకే తను ఆ రోజు సాయంత్రం శ్రీహరి తనతో రమ్మని అడగగానే బయలుదేరింది. ఏమీ ఆలో చించనైనా లేదు. నిజానికి తను అందంగా ఉంటుంది. అందంలో శ్రీహరి తనకు సరిపోలతాడా? పోనీ, వెంకటలక్ష్మి అప్పట్కు మల్లెపూలయినా కొనివ్వగలడా? సినిమా నెలకోసారైనా చూపిస్తాడా? ప్చ్! శ్రీహరి చాలా మంచివాడు. కాని, అతడ్ని పెళ్ళి చేసుకోవడమంటే దారి ద్ర్యాన్ని వరించడమే.

బయట వెంకటలక్ష్మి మాటలు ఇంకా వినబడుతూనే ఉన్నాయి. చేట లోని బియ్యాన్ని గిన్నెలో పోసి కడిగి ఎసరు పెట్టింది లక్ష్మీనర్సమ్మ.

'ఏమోనమ్మా! ఆడదంటే ఒక పీడ కింద బతకాల్సిందే గద. ఏ మొగుడు ఎట్టనో, ఏం చేస్తడో అని మేమంతా మొగుళ్ళను మా అంతట మే వెతు క్కున్నామా? మా అమ్మా, అయ్యా ఎతికి తీస్కొస్తే పెళ్ళి చేసుకున్నాం. ఇప్పుడు సుకంగ ఉంటలేమా? మన మొగుళ్ళను మనం ఎతుక్కోవాలంటే కుదుర్తదా? అయినా, మన కే మెరిక? మన మంచి పెద్దోళ్ళ కెరకయితదా, మనకా?' లక్ష్మీ నర్సమ్మ ఈడుదే అయినప్పటికీ వెంకట లక్ష్మి తెలివిగల పిల్లని, అణకువ గలదని ఇప్పటికీ ఊళ్ళోవాళ్ళతో అనిపించు కుంటుంది.

'లేచి పొయ్యిడు! లగ్గ మెట్టుకుంట రట! ఏమోనమ్మా! ఇటువంటి పెళ్ళి సూడలేదు నేను. ఇటువంటి బుద్ధులు పుడతన్నయి గనకనే వానలు పడ్తలేవు!' అంటున్నది వెంకటలక్ష్మి మళ్ళీ.

ఇంటి వెనక్కి నడిచింది లక్ష్మీ నర్సమ్మ. కంటిలో నీరు తిరిగింది. 'తను తప్పు చేసిందా? నెలకు మూడొందలు సంపాయించెటోడ్ని వదిలేసి శ్రీహరిని చేసుకుంటున్నదా? అయ్యకూడా నౌగ సాయం కలిసిరావడంలే. మంచి అల్లుడు, ఉద్యోగమున్నోడు వస్తే కాస్త ఆసరాగ ఉంటడని అనుకుంటుండా?' ఎటూ అర్థం కాలేదు లక్ష్మీనర్సమ్మకు.

తల్లి, తండ్రి, స్నేహితురాళ్ళు, ఊరి అమ్మలక్కలూ అందరూ ఇదే మాట. 'ఆ దరిద్రుడితో నీకు పెళ్ళేందే? ఆ డేమన్న నౌగసాయం అన్న సక్కగ జేస్తడా? ఆడి లేకపాయె. ఉద్యోగం కూడ లేక పాయె. ఇంగ వాణ్ణి జేస్కొని ఏం సుఖ పడతవే?'

ఆలోచనల నుండి బుద్ధి మరల్చు కుని ఇంటి వెనక నున్న అరటి మొక్క వేపు చూసింది లక్ష్మీనర్సమ్మ. 'దీనికి నీరు పెట్టాల. నీరు లేక ఎండిపోయేట ట్టున్నది' అనుకున్నది. ఆమె ఆలోచనలు అక్కడికే ఆగిపోయాయి.

మర్నాడు ఉదయం శ్రీహరీ, శ్రీహరి తండ్రీ, ఇంకా ముగ్గురు పెద్దమను షులూ వచ్చారు.

ఇంటిముందు మంచాలు వేసినాక కాళ్ళు చేతులు కడుక్కొని అందరూ కూర్చున్నారు. అందరికీ కాఫీ ఇచ్చాడు లక్ష్మీనర్సమ్మ తమ్ముడు.

'ఏం బావా? మరి పూలు, పండ్లు పెట్టుకుంటము. మాట పక్కా అయితే సాయంకాలం మా ఇంటిదీ, ఇంక ముత్తైదువులూ అందరు వస్తరు' అన్నాడు శ్రీహరి తండ్రి.

'ఎందుకు?' అన్నాడు లక్ష్మీనర్సమ్మ తండ్రి.

అందరూ ఆశ్చర్యంగా అతడివేపు చూశారు. పక్కనే ఉన్న గొడ్లపాకలో నుండి గొడ్ల నదిలించాడు వాటిని కాసే 'అబ్బాయి.

'నా బిడ్డని శ్రీహరి బెదిరించి జబ ర్దస్తీగ తీస్కపోయిండు. అసలు నా బిడ్డకు ఈ పెండ్లి ఇష్టమే లేదు. కావా ల్నంటే పిల్చి అడుగురి' అన్నాడు లక్ష్మీ నర్సమ్మ తండ్రి.

లక్ష్మీనర్సమ్మను పిలిచారు పెద్ద మనుషులు. వెంకటలక్ష్మి లక్ష్మీ నర్సమ్మను బయటకు తీసుకువచ్చింది. వణుకుతున్న కంఠంతో తల దించుకుని, 'నాకు అయనంటే ఇష్టంలేదు. ఈ పెండ్లి నా కొద్దు' అని చెప్పి లోపలకు వెళ్ళిపోయింది లక్ష్మీనర్సమ్మ.

శ్రీహరి ముఖంలో నెత్తురు చుక్క లేదు.

శ్రీహరి తండ్రి కాండ్రించి ఉమ్మే శాడు.

సాధువు లిద్దరు చేరి, 'మాయలో బడకే మనసా!' అంటూ పాడుకుంటూ ఇల్లిల్లూ తిరిగి అడుక్కుంటున్నారు.

పెద్దమనుషులు మారు మాట్లాడ కుండా లేచారు.

• • •

అదిగో! ఆ దూరంగా కనబడే ఇల్లే!

అందులోనే లక్ష్మీనర్సమ్మ ఇంకా తన తల్లిదండ్రులతో, పదహారేళ్ళ ఇంకొక ఇద్దరు చెల్లెళ్ళతో అలాగే ఉంది. ఇంటి నాదుకుంటా డనుకున్న తమ్ముడు పదవ తరగతిలోనే చదువు మానేసి జలా యిగా తిరుగుతున్నాడు.

మూడేళ్ళనుంచీ పంటల్లేవు.

భూమి సెంటు కూడా మిగల్లేదు.

లక్ష్మీనర్సమ్మ తండ్రి రోజూ తాగి వస్తాడు. వచ్చి తల్లినీ, పిల్లలనీ తిట్టని బూతు మాటల్లేవు. అవును! అది కూడా ఒక ఇల్లే! అక్కడ చాలా ఇళ్ళలో లాగ కష్టాలూ, కన్నీళ్ళూ నిత్యం తప్పవు.

ఆ పట్నం సంబంధం వచ్చింది. పోయింది. పిల్లవాడికి పిల్ల నచ్చలేదు. అంతకంటే కట్నం నచ్చలేదని అనుకో వచ్చు.

శ్రీహరికిమాత్రం ఈ పట్నం సంబంధం గురించి తెలియకుండానే అత డికి పెళ్ళయిపోయింది. ఇప్పుడు డాతడు రైల్వేలో ఓ నాలుగో తరగతి ఉద్యోగం సంపాదించుకున్నాడట!

అదిగో! లక్ష్మీనర్సమ్మ తండ్రి. మస్తుగా తాగి తూలుకుంటూ ఇంట్లోకి వెళుతున్నాడు. ఉహుఁ గుమ్మం దగ్గరే జారి పడిపోయాడు. లక్ష్మీనర్సమ్మ లోపలి నుండి పరుగు పరుగున వచ్చింది. ఆ అమ్మాయిలో మునుపటి కళాకాంతు ల్లేవు. మొహంలో చీకటి ఉంది. కళ్ళలో దీనత్వం ఉంది. పెదిమలు వాడిపోయిన రోజా రేకుల్లా ఉన్నాయి. ఇప్పుడు బుగ్గలే కాదు, మొహమంతా పొట్టపడిన ట్లనిపిస్తున్నది.

తండ్రిని లేవదీయబోయింది.

'ముండా! ఇంట్లోకి రాంగనే నీ పాడు మొహామే ఎదురయిందా?...' ఆ తరవాత మాటలు ప్రచురించబడదాని కర్ణంకావు. సత్తువనంతా కూడదీసుకుని లేచి కాలితో కడుపులో తన్నాడు లక్ష్మీనర్సమ్మని తండ్రి.

ఒక పక్కగా నిలబడి విహ్వలంగా చూస్తున్న అలివేలు భయంకరంగా కేక పెట్టి అక్కను లేవదీయబోయింది. నొప్పితో ఉండ చుట్టుకుపోయింది లక్ష్మీనర్సమ్మ. దుఃఖంతో నోటిలో మాటలు పూడుకుపోయాయి.

తూలుకుంటూ, తిట్టుకుంటూ లోప లకు వెళ్ళిపోయాడు తండ్రి.

లక్ష్మీనర్సమ్మ కళ్ళలోని తడి ఆమె చిక్కిపోయిన చెంపలు మీదుగా జారింది.

'అలివేలూ!'అంటూ చెల్లెను వాటేసు కుని భోరుమంది లక్ష్మీనర్సమ్మ. కళ కళ లాడుతూ బ్రతకవలసిన ఆ ఆడపి ల్లిద్దరూ ఒకరి కౌగిలిలో ఒకరు ఇమిడి పోయి నిశ్శబ్దంగా ఏడుస్తున్నారు.

గాలి రొదచేస్తూ వీచింది. తానంతా చూశానన్నట్టుగా ఇంటి వెనక నుండి ముందు గది దాకా కనిపిస్తున్న దృశ్యాన్ని చూసి ఎండిపోయిన అరటి చెట్టు అటూ ఇటూ తల ఊపింది. ★

అడవి దారి...

ఫొటో—ఎస్. ఎస్. నారాయణ (తిరుపతి)